

Tsarens kurir

Tsarens kurir

äventyrsdrama i fem akter efter Jules Vernes "*Michel Strogoff*"

av Christian Lanciai (2000)

Personerna:

Tsaren
En officer
Alcide Jolivet, journalist
Harry Blount, korrespondent
Mikael Strogoff, kejserlig kurir
Ivan Ogareff, förrädare
Sangarre, zigenerska
Nadia
tre poliser
en värdshusvärd
Feofar Khan av Bokhara
en skjutskarl
en bonde och hans hustru

I Irkutsk:

Storfurst Nikolaj
en officer
en general
en major
en präst
en bonde
Vasilij Fjodorovitj, Nadias far

gäster i den högsta societeten
tågpassagerare
tartarer
Storfurst Nikolajs uppvaktning

Handlingen äger rum i Ryssland under 1860-talet.

Copyright © Christian Lanciai 2000

Tsarens kurir

Akt I scen 1.

Palatsinteriör med höga militärer och diplomater + dito damer i långa klänningar, mest vita, och mycket juveler. En och annan korrespondent förekommer även.

en äldre värdig, anspråkslöst klädd officer Säg det igen.

en annan officer (viskar i hans öra)

den äldre Det här kan bara betyda en sak.

officeren Jag är rädd för det.

den äldre Kom, här kan vi inte prata. Låt oss gå avsides. (*De går avsides och talar allvarligt och upprört.*)

Jolivet Monsieur Blount, jag väntade inte att få se er här.

Blount Det är ömsesidigt.

Jolivet Vad förde er hit?

Blount Samma vittring som ni, antar jag.

Jolivet Vet ni något?

Blount Om jag visste något skulle jag inte tala om det.

Jolivet Då vet ni lika mycket som jag.

Blount Tydligen vet ni ingenting.

Jolivet Men vi känner samma vittring.

Blount Av vad?

Jolivet Nyheter!

Blount Jag kollar bara stämningar.

Jolivet Har ni inte observerat de bekymrade nunorna där borta i hörnet?
(*indikerar de två officerarna*)

Blount Vad tror ni annars jag står här för?

Jolivet Jag trodde väl det!

Blount Vet ni något?

Jolivet Det lilla jag vet har jag redan telegraferat till min kusin Madeleine.

Blount Jag tror att jag hann före.

Jolivet Alltså vet ni något.

Blount Bara det som jag redan har telegraferat.

Jolivet Som vanligt har vi kommit ungefär lika långt.

Blount Ni vet inte vad jag vet.

Jolivet Men vi vet båda att vi vet mer än alla andra, ty vi ligger båda främst och har kommit lika långt och lika rätt i jakten på mera nyheter.

Blount Ni menar, att så länge vi följer samma spår följer vi rätt spår?

Jolivet Att ni är här i kväll bekräftar alla mina misstankar: det är här det händer.

Blount Men vi lär inte få veta vad.

Jolivet Ännu.

Blount Jag bevakar er, kollega.

Jolivet Ja, låt oss bevaka varandra, så att ingen av oss tappar spåret.

den äldre officeren Vi har inget val.

officeren Jag är rädd för det.

den äldre Känner ni någon lämplig?

officeren Den mest lämpliga av alla råkar finnas tillgänglig här just nu.

den äldre Vem är det?

officeren Mikael Strogoff.

den äldre Jag känner honom. Jag behöver honom genast.
officeren Jag skall omedelbart föra hit honom. (*lämnar hastigt*)
Jolivet Det rör på sig.
Blount Det osar hett.
Jolivet Inbördeskrig?
Blount Problem.
Jolivet Rebeller?
Blount Värre.
Jolivet Krig?
Blount Nej.
Jolivet Vågar man fråga vad herrn misstänker?
Blount Ni har säkert erfarit, kollega, att telegrafledningen till Tomsk är bruten.
Jolivet Det vet hela Ryssland redan.
Blount Nej, endast de som behöver den. Och det är först och främst tsaren.
Jolivet Vad drar ni för slutsatser?
Blount Vad drar ni själv för slutsatser?
Jolivet Kan någon ha klippt ledningen?
Blount Uppenbarligen.
Jolivet Varför?
Blount Kan ni då inte tänka själv, mister Jolivet?
Jolivet Jag vill veta vad ni tror.
Blount Vem skulle ha intresse av att kapa den enda kommunikationslinjen mellan Moskva och Irkutsk om inte subversiva element?
Jolivet Vilka subversiva element?
Blount Tartarerna förstås. Det är alltid tartarerna.
Jolivet Precis det jag trodde.
Blount Då är vi på rätt linje igen.
Jolivet Men om linjen är bruten i Sibirien kan vi inte få veta vad som händer i Sibirien.
Blount Om vi inte reser dit.
Jolivet Det tycks, monsieur Blount, som att vi har gemensamma intressen i Sibirien.
Blount Uppenbarligen.
(Officeren återanländer med Mikael Strogoff.)
Jolivet Här händer det.
Blount Just nu.
(Officeren presenterar Mikael Strogoff för den äldre. Strogoff hälsar respektfullt. Alla tre avlägsnar sig in i nästa rum.)
Jolivet Mer får vi inte veta.
Blount Just nu.
(Scenen vrids bort festsalongen. Vi får se de tre i enrum.)
den äldre Mikael Strogoff, jag har hört mycket gott om er. Ni är den ende jag kan lita på.
Mikael Ert ord är min lag.
den äldre Ni har alltid åttlytt och genomfört en order.
Mikael Jag har alltid satsat all min heder på det.
den äldre Detta brev måste omedelbart befordras till min bror i Irkutsk. (*överräcker ett förslutet brev.*)
Mikael Er bror skall få det.
den äldre Många faror lurar på vägen. Den största heter Ivan Ogareff.
Mikael Ivan Ogareff? Jag har hört det namnet. Är han inte officer?

den äldre Han var det. Han är hela hjärnan bakom den nya krisen.

Mikael De kapade linjerna mellan Tomsk och Irkutsk?

den äldre Bland annat. Han har gjort gemensam sak med den fruktade khanen Feofar Khan av Bokhara. Hans mål är förmodligen att med en tartarinvasion lösrycka Sibirien från Ryssland.

Mikael En omöjlig ambition.

den äldre Ni känner inte Ivan Ogareff. Endast hatet driver honom. Han var en av våra mest ambitiösa karriärister och blev snabbt officer och överste, men han hade en fallenhet för intriger, ertappades mitt i sitt dubbelspel, vanärades och skickades till Sibirien för att avtjäna fyra års tukthus, frigavs efter ett halvår och har därefter ägnat sig åt nya intriger. Nu vet vi att dessa intriger är politiska och landsförrådiska. Och den som först avslöjade honom var min bror. Ivan Ogareff har svurit att hämnas för sin spräckta officerskarriär, och skulden ger han min bror.

Mikael Ivan Ogareff skall stoppas.

den äldre Bara ni kan stoppa honom. Han har redan gått för långt.

Mikael Jag har aldrig svikit en order, (*bugar sig*) ers kejserliga majestät.

den äldre Det är bra. Jag litar på er. Sätt i gång! (*Mikael Strogoff avlägsnar sig.*)
Kommer han att klara det?

officeren Vi skickar honom rakt in i döden, men han kommer att klara det.

tsaren Har han inte en moder i livet i Omsk?

officeren Jo.

tsaren Han får inte träffa henne.

officeren Han skall inte träffa henne.

tsaren Han måste resa inkognito.

officeren Det vet han. Ni kan lugnt lita på oss.

tsaren Jag hoppas det, för Rysslands skull. Hela vår framtid kan hänga på om Mikael Strogoff överlistar Ivan Ogareff.

Scen 2. På tåget.

Jolivet Vi hade turen att komma på samma tåg, monsieur Blount.

Blount Det är bäst att vi inte känner varandra, kollega.

Jolivet Ni är överdrivet försiktig, monsieur Blount.

Blount Det finns spioner överallt.

Jolivet Är inte vi två av dem?

Blount Ni får gärna vara det. Jag föredrar att vara tyst.

Jolivet Som ärlig korrespondent skäms jag inte för att ta risker.

Blount Ja, men gör det då bara för er egen del och riskera inte även andra.

Jolivet Bara att resa till Nisjnij-Novgorod kan vara förenat med livsfara.

Blount Det är därför jag gör det. Hela Orienten samlas nu i Nisjnij-Novgorod.

Jolivet Det är det som är så spännande.

Blount (mera intimt) Hur många här i kupén tror ni är äkta och hur många är förklädda spioner och agenter?

Jolivet En intressant fråga. Den där köpmannen där (*indikerar den förklädde Strogoff*) verkar ärlig och äkta, liksom damen intill honom. Alla bönder är säkert äkta. Men där har vi en skum typ. (*indikerar en zigenare.*)

Blount Jag undrade just om ni skulle lägga märke till honom. Jag har också observerat honom.

Jolivet Han är säkert både spion, agent och förrädare.

Blount Och vad tror ni om hans dam? (*indikerar en zigenerska*)

Jolivet En klar förförerska, falsk som vatten. De är skojare båda två.

Blount Jag måste ge er rätt. (*Några militärer kommer in.*)

militär 1 Passvisitering! Alla måste visa sina papper!
(*Alla börjar besvära sig med att leta fram sina papper.*)

militär 1 (*studerar Strogoffs*) Klara papper. Inga problem.

militär 2 (*studerar Blounts*) Ni är korrespondent för en tidning i England?

Blount Ja, Daily Telegraph.

militär 2 Jag hoppas ni inte skriver något ofördelaktigt om Ryssland.

Blount Jag berättar bara vad jag ser. Det kommer an på Ryssland att göra det fördelaktigt.

militär 3 (*mönstrar Jolivets pass*) Fransk journalist?

Jolivet Det stämmer.

3 Era papper är i ordning.

1 (*studerar zigenarens papper*) Ni är medveten om att ni omgående måste resa vidare till Sibirien?

zigenaren Det är dit vi är på väg.

zigenerskan Sangarre (*hans följeslagerska*) Inget passar oss bättre än att få extra skjuts på vägen.

1 Det är bara om ni dröjer kvar det kan bli problem.

2 (*inspekterar Nadias papper*) Ni är från Riga?

Nadia Ja.

2 Jag beklagar, men ni kan ej resa vidare över Ural.

Nadia Men jag har fått tillåtelse...

2 Det gäller inte längre. Nya bestämmelser har trätt i kraft på grund av oroligheter i Sibirien.

Strogoff Hon är med mig.

2 Vasa?

Strogoff Hon är min syster. Min podarosjna gäller även henne.

2 Det är på ert ansvar i så fall.

Strogoff Givetvis.

2 Hon kan bara resa till Sibirien i ert sällskap.

Strogoff Självklart.

2 Ja, lycklig resa då. (*går vidare med de andra militärerna*)

Nadia (*försiktigt, efter att de säkert försvunnit*) Tack, bror.

Mikael Du hade ändå inte kunnat resa ensam till Sibirien.

Nadia Har det blivit så farligt?

Mikael Därför dessa nya bestämmelser. Tartarerna håller på att försöka invadera Sibirien.

Nadia Nu igen! Tröttnar de aldrig?

Mikael Ondskan lämnar aldrig godheten i fred.

Nadia Alltså hör du till de goda. Men om vi ska vara syskon bör jag få veta vad du heter.

Mikael Nikolaj Korpanoff, köpman.

Nadia Att du är en vanlig välbeställd köpman syns lång väg. Trevligt att få dig till broder, Nikolaj. Och reser du då ensam till Sibirien för att sko dig på oroligheterna?

Mikael Affärer är affärer.

Nadia Ja, förstås. Men det ligger väl mera under? Du kommer kanske därifrån?

Mikael Ja, jag är född i Omsk, och min moder lever där ännu. Men fråga mig inte mera. Jag är ju ändå din broder.

Nadia Ja, det får vi nu aldrig glömma. (*slår sig till ro hos honom, som om hon njöt av hans trygghet.*) Och vi har ju en lång resa tillsammans att se fram emot.

Mikael (för sig själv) Kanske längre än någon av oss kan ana.

Jolivet Blev du klok på polisernas nya bestämmelser?

Blount Ja, det blev jag faktiskt. Ingen ryss från västra Ryssland får fara över till Sibirien, och alla som hör hemma i Sibirien måste genast lämna europeiska Ryssland.

Jolivet Vad betyder det?

Blount De letar efter någon bestämd person som hör hemma i Sibirien men som finns på denna sidan om Ural.

Jolivet Vem kan det vara?

Blount Det är det vi är till för att ta reda på.

Jolivet Lade du märke till köpmannen och flickan?

Blount Ja. Hon är inte hans syster. Och det förstod poliserna mycket väl.

Jolivet Han måste alltså ha speciella befogenheter.

Blount Ja, han har en podarosjna.

Jolivet Vad är det?

Blount Speciell fullmakt från tsaren.

Jolivet Alltså en agent?

Blount Ja, men på rätt sida.

Jolivet Det artar sig!

Blount Allt tyder på att vi är på rätt spår.

Sangarre (till zigenaren) Den där köpmannen verkar falsk. Tror du det kan vara kuriren?

zigenaren Omöjligt. Han kan inte ha hunnit så här långt redan.

Sangarre Man vet aldrig med dessa skenheliga fanatiska ryssar. Ibland störtar de sig i fördärvet för ingenting.

zigenaren Vi vet bara, att tsaren avsänt en kurir, att han gjort det för sent och att han aldrig kommer att nå Irkutsk. Vad mer behöver vi veta?

Sangarre Jag tänker ändå forska i saken.

zigenaren Var så god.

(*Sangarre reser sig och låtsas ha ärende ut och låtsas snubbla över Mikael Strogoff.*)

Sangarre Förlåt mig, lille bror.

Strogoff Ingen fara.

Sangarre Jag menade inte att störa ett så vackert par.

Strogoff Vi är bara bror och syster.

Sangarre Verkligen? Ni är så olika varandra. Man skulle snarare tro att ni rymt tillsammans i ett romantiskt äventyr.

(*Nadias ögon lågar.*)

Strogoff Du gör klokast i att inte förolämpa min syster.

Sangarre Ursäkta. Men hur kommer det sig att polisen ville låta dig passera men inte din syster?

Strogoff De visste inte att det var min syster. Vem är du själv? En spion?

Sangarre Liksom alla zigenare. Det ser du väl, bror lille, att jag bara är en zigenare, en vandrerska utan land och utan rast eller ro. Vem är du själv?

Strogoff Köpman från Irkutsk.

Sangarre Av ditt språk skulle jag snarare gissa att du var från Omsk.

Strogoff Det är riktigt. Det är min hemstad.

Sangarre Men din syster är från Riga. Hur hänger det ihop?

Strogoff (utan att tveka) Vi är halvsyskon.

Sangarre Aha! Det förklarar saken. Allt har sin förklaring. Och ni är på väg till Irkutsk?

Strogoff Ja. Vår far bor i Irkutsk.

Sangarre Jag förstår. Och bara för att du vill besöka din halvsyssters far får du en podarosjna av tsaren.

Strogoff Mina affärer är viktiga, och jag har goda förbindelser.

Sangarre Ja, det måste du ha. Men vet du inte att hela Sibirien är i upplösningstillstånd och att vägarna där är oframkomliga?

Strogoff Vi ämnar ta den risken.

Sangarre Lycka till, lille bror. *(går ut)*

Jolivet Märkte du?

Blount Tror du inte att jag hörde? Alla vägar i Sibirien är ofarbara.

Jolivet Tänkte du bege dig dit?

Blount Varför inte? Det är där saker och ting händer.

Jolivet Det är bäst att vi slår följe och håller varandra underrättade.

Blount Lita inte på mig, kollega. Alla mina nyheter är reserverade åt min tidning.

Jolivet Självfallet. Alla mina är reserverade åt min kusin.

Blount Vilken tidning är din kusin?

Jolivet Min kusin heter Madeleine, ingenting annat.

Blount Ni är slipad, min bästa kollega, men jag är ärligare, ty jag har ingen kusin utan bara en tidning som heter Daily Telegraph.

Jolivet Ju öppnare, desto sårbarare.

Blount Ju mera hemligheter, desto lömskare.

Jolivet Låt våra gemensamma intressen förena oss trots all konkurrens. Vi beger oss trots allt rakt ut i livsfaran.

Blount *(lakoniskt)* Ja.

(Sangarre återkommer.)

zigenaren Nå?

Sangarre Jag är inte säker. De är halvsyskon. Det kan betyda vad som helst inklusive att de faktiskt är det.

zigenaren Fick du veta något?

Sangarre Han är från Omsk.

zigenaren *(för sig själv)* Skulle det kunna vara Mikael Strogoff, den farligaste av alla kurirer?

Sangarre Vasa?

zigenaren Ingenting. Jag bara tänkte högt.

Sangarre Vem han än är lär han ta sig fram till Irkutsk, och hans syster med honom.

zigenaren Låt oss då bara hoppas att det inte är kuriren. Ty om det är kuriren har han redan hunnit ifatt oss.

Sangarre Om det är kuriren vet vi vem det är. Men han vet i så fall inte vem vi är.

zigenaren Var vaksam, Sangarre. Våra planer får inte gäckas.

Sangarre Jag är din slav, Ivan Ogareff. *(kryper intill honom.)*

Scen 3. Ett vårdshus i Uralbergen. Blixt, åska och ösregn.
(Jolivet och Blount inträder genomsura.)

Blount Det är oacceptabelt!

Jolivet Vi hade ändå tur, bästa kollega.

Blount Tur? Ösregn! Åska! Blixtar som står som spön i backen! En kusk som överger oss med halva tarantassen! Jordbävning! Jordskred! Vad önskar du dig mer?
Jolivet Lyckligtvis fanns detta värdshus på vägen.
värden Vad önskas, mina herrar?
Blount Ett slut på ovädret! En ny droska! En mera pålitlig kusk! Ett slut på alla ovälkomna kataklysmor!
värden Jag försäkrar er, att ni är i fullkomlig säkerhet här.
Blount Javisst! Strandsatta mitt i en jordbävning! Bergen ramlar ner runt omkring oss, och vår kusk överger oss mitt i syndaflo den!
Jolivet Ta det lugnt, monsieur Blount. Vi är dock tillsammans.
Blount Och det är det värsta av allt!
(Strogoff och Nadia inträder.)
Strogoff Vi måste ha två enskilda rum för natten.
värden Så gärna.
Strogoff (ser Jolivet och Blount) Er har jag sett förut, men ni verkar som två dränkta katter. Vad har hänt?
Blount Ingenting, utom att vår kusk övergivit oss, bergen ramlat över oss, syndaflo den dränkt oss och vi tvingas övernatta här utan hopp om att komma vidare.
Jolivet Vi har dock tak över huvudet, monsieur Blount.
Blount För tillfället.
Strogoff Vart ämnar ni er?
Blount In i mörkaste Sibirien.
Strogoff Varifrån är ni?
Jolivet Tillåt oss att presentera oss. Detta är Harry Blount, korrespondent för Daily Telegraph i London, och själv är jag Alcide Jolivet, som utforskar landet för min kusin Madeleines räkning hemma i Frankrike.
Strogoff Ni är alltså båda tidningskorrespondenter?
Blount Rätt gissat.
Strogoff Själv är jag köpman Nikolaj Korpanoff från Irkutsk på väg med min syster Nadia till Omsk. Men ni verkar tämligen strandsatta här. Kan ni inte komma vidare?
Blount Nej, ty vår förbannade kusk har övergett oss med halva tarantassen!
Jolivet (korrigerar) Telegan.
Blount Kalla det förbannade åkdonet vad fan ni vill!
Strogoff Svordomar hjälper inte. Däremot kanske jag kan göra det. Vi har tre hästar och en hel tarantass. Vi har bara två platser i tarantassen men kan avstå en av våra hästar. Kan det hjälpa er?
Jolivet Ytterst älskvärt av er, monsieur?
Strogoff Nikolaj Korpanoff.
Jolivet Och er syster?
Strogoff Nadia.
Jolivet Enchanté, mademoiselle Korpanoff. *(kysser hennes hand)*
Nadia Korpanova.
Jolivet (kommer av sig) Vasa?
Blount Korpanova. Korpanoff blir i femininum Korpanova, din drummel.
Jolivet Tusen ursäkter, mademoiselle. *(kysser hennes hand på nytt)*
Blount Gör er inte till, kollega.

Strogoff Eftersom vi skall samma väg är det kanske klokast att vi slår följe. Härifrån bär det av utför mot Jekaterinburg, och sedan är det bara rakt fram över stäppen.

Blount Så vi har kanske det värsta bakom oss?

Strogoff Nej, framför oss. På stäppen väntar tartarerna.

Jolivet (till Blount) Det var det jag sade, monsieur Blount. Sibirien är en enda stor häxkittel av inbördeskrig.

Strogoff Hur vet ni det?

Jolivet Jag hörde ett och annat i Kazan.

Blount Som vad då?

Jolivet Ni tycks denna gång inte ha haft öronen med er, käre kollega.

Strogoff Jag är mycket intresserad. Vad har ni fått veta?

Jolivet En viss landsförrädare vid namn Ivan Ogareff har lyckats smita från Ryssland över Uralbergen förklädd till zigenare. Han har lyckats organisera ett allmänt tartariskt uppror med hjälp av Feofar Khan av Kirgisien, som de försöker sprida över hela Sibirien.

Strogoff (för sig själv) Så Ivan Ogareff ligger före oss!

Nadia Vad sade du, broder?

Strogoff Ingenting.

Jolivet (listigt) Vet ni något mera om saken?

Strogoff Nej.

Blount Så låt oss då torka oss och fortsätta i morgon.

Jolivet Väl formulerat, monsieur Blount.

Blount Kan vi väl göra något annat?

Jolivet Vi har haft tur som funnit detta värdshus rakt i vår väg och dessutom två färdkamrater som kan hjälpa oss!

Blount Ja, vi har haft tur med detta oväder, dessa kataklysmor, detta ösregn, droskhaveriet och den förrädiske kusken som lämnat oss i sticket mitt i jordbävningen!

Jolivet Men utan dessa båda vänner hade vi inte kunnat ta oss vidare. Utan detta tak hade vi knappast överlevt. Utan denna försyn hade det sett just snyggt ut med oss fullständigt satta i klistret! Kort sagt, utan dessa ungdomar och dessa vänliga ryssar hade vi varit förlorade!

Blount Är du färdig, kollega?

Jolivet Ja?

Blount Torka dig då. (*går*)

Jolivet (till Strogoff och Nadia) Min värde kollega är tyvärr inte på sitt allra bästa humör idag. Ursäkta oss. (*går efter Blount.*)

Strogoff Har ni två åtskilda enkelrum? Vi är bror och syster.

värden Inga problem, lille bror. Här i Ryssland kan allt ordnas till och med under den värsta storm i Uralbergen.

Strogoff Värre stormar väntar i Sibirien. Vi får åtminstone sova lugnt i natt, syster.

Nadia Tack för det, bror min.

Strogoff Du har varit förvånansvärt tapper.

Nadia Tack vare din hjälp. God natt, bror. (*följer med värden.*)

Strogoff Ivan Ogareff redan i Sibirien! Då var zigenaren på tåget och på båten han själv! Om jag bara hade vetat!

Akt II scen 1. Skjutsstationen.
Mikael Strogoff in med Nadia.

Mikael Har ni några hästar?
skjutskarlen Vi har bara tre lediga hästar.
Strogoff Det är bra. Det är allt vad vi behöver. Kan ni spänna dem för min tarantass genast?
skjutskarlen Ni tycks ha bråttom.
Strogoff Om jag har. (*räcker honom en penningpung*)
skjutskarlen Jag gör det genast.
Strogoff Tack.
(*Harry Blount och Alcide Jolivet.*)
Blount Ni far fram över stäppen som en tornado. Varför har ni så bråttom?
Strogoff Kirgiserna är på väg norrut mot Irtysj. Det gäller att vinna en kapplöpning med tiden.
Jolivet Ni tycks ha lagt beslag på de sista hästarna. Men det gör inget. Vi har inte lika bråttom.
Blount Vi kan lugnt stanna kvar här och luska reda på de senaste nyheterna. Men ni tycks mer pressad än någonsin.
Strogoff Märkte ni berlinaren vi körde förbi?
Jolivet Ja.
Strogoff Han kommenderade mig att stanna när jag körde förbi honom.
Jolivet Det röt han åt oss också.
Strogoff Jag vill helst hinna iväg innan han kommer hit.
Blount För sent. Här är vår man.
(*Ivan Ogareff inträder, en grov buse och befallande militär med piska.*)
Ogareff Jag behöver friska hästar! Genast!
skjutskarlen Jag beklagar, men de är slut.
Ogareff Vad är det då för tre friska hästar jag ser förspända för tarantassen där borta?
skjutskarlen De tillhör köpmannen här.
Ogareff Spänn genast ifrån dem och spänn dem för min berlinare!
skjutskarlen Men köpmannen var här först, och han har betalat för dem.
Ogareff Ser du inte att jag är militär, ditt svin?
skjutskarlen Om inte köpmannen här har någonting emot det....
Ogareff Det har han säkert inte.
Strogoff Det har han visst det.
Ogareff Såå? (*vänder sig hotande mot Strogoff med händerna i sidan*) Ska vi slåss om saken?
Nadia (ingriper) Slåss inte, Nikolaj! Vi kan vänta!
Strogoff (sätter armarna i kors) Jag ämnar inte slåss. Och jag ämnar inte heller avstå från mina hästar.
Blount Det är rätt, Korpanoff! Stå på dig!
Jolivet (försöker hålla honom tillbaka) Blanda dig inte i. Det kan stå dig dyrt.
Blount Men köpmannen har ju rätt mot den där odräglige inbilske översittaren! Han skämmer ju ut sin uniform med sina fasoner!
Ogareff En så feg köpman möter man inte varje dag. Avstår du från hästarna, eller? (*höjer piskan*)
Strogoff (orubblig) Jag avstår inte från dem frivilligt.

Ogareff (slår till honom. Strogoff vacklar, knyter händerna men slår inte tillbaka. Ogareff ryter till skjutskarlen:) Spänn från hästarna!

skjutskarlen (rädd) Ja, herr överste.

Ogareff Nå, din fege krake! Din kvinna här säger att du kan vänta. Men jag kan inte vänta! Därför tar jag dina hästar! Är det förstått? (höjer piskan igen)

Strogoff (tiger)

Ogareff En så feg krake som du är en skam för köpmannakåren! Nåväl, du är kanske under toffeln och lyder din jänta! Håll till godo med henne då, medan jag tar hästarna! (skrattar rått och går därifrån.)

Jolivet En ytterst otrevlig typ. Är alla ryska militärer sådana?

Blount Ni borde ha slagit tillbaka, Korpanoff! Ni var i er fulla rätt, och ni hade vittnen! Så får man inte förolämpa en dam! Och er syster dessutom!

Nadia Det är mitt fel! (omfamnar honom)

Strogoff Gråt inte, syster. Vi får vänta.

Nadia Jag har sinkat din resa!

Strogoff Nej, det har du inte. (tröstar henne)

Blount I ert ställe hade jag gjort slarvsylta av den knölen!

Jolivet En civil ryss tar inte till våld mot en rysk officer, min käre Blount.

Blount Nej, kanske inte.

Strogoff Nåväl, hänt är hänt, och vi får vänta. Vad sägs om att se oss om efter ett matställe under tiden?

Jolivet Förträfflig idé!

Blount Min bästa ryske köpman, detta är er bästa snillrikhet hittills. Om det är något som kroppen alltid behöver, så är det mat!

Strogoff (ser skjutskarlen komma tillbaka) Gå ni i förväg. Vi kommer sedan. Hur snart kan mina hästar vara klara?

skjutskarlen Tidigast i morgon.

Strogoff Jag har mycket bråttom. (vill ge honom mera pengar)

skjutskarlen Ni skulle ha tagit de hästar ni redan hade.

Strogoff En översittare inom armén är ingenting att leka med. Det borde ni veta som ryss.

skjutskarlen En niding är en niding, om han så är överste eller minister. Och ni ville inte ens försvara er. Ger man efter för nidingar bidrar man själv till förtrycket.

Nadia Du gjorde rätt, lille bror. Våld har aldrig löst något problem.

skjutskarlen Men ibland när man inte tar till våld blir problemen större av det; medan de kanske hade lösts om man tagit till våld.

Strogoff Ni är ju filosof.

skjutskarlen Nej, bara hederlig. Ni får era hästar tidigt i morgon.

(Plötsligt utbryter vilda härskrin, och man hör vilda galopperande hästar.)

Nadia (rädd) Vad är det?

skjutskarlen Tartarerna! Tartarerna! Ta skydd!

(Tartarer bryter in överallt under vilda stridsrop: "Saryn na kitcho!" Skjutskarlen försöker fly men blir dödad.)

Strogoff Till floden, Nadia! Till floden! Kvickt!

(försöker fly med Nadia, men hon rycks ifrån honom av tartarer, som sticker honom i ryggen. Han faller.)

tartar 1 Såja, ljuva hertiginna, kom bara snällt med oss!

tartar 2 Khanen får ännu ett läckert brudrov!

tartar 3 Ni blir behandlad som drottning i hans harem! Gör bara inget motstånd! (*De binder hennes händer framtill och drar henne med sig ut. Mikael Strogoff ses obemärkt åla sig ut och försvinna.*)

Scen 2. Tartarernas läger. Feofar Khans praktfulla tält.

Feofar Khan Berätta nu allt om den där eländige kuriren från Moskva.

Ogareff Vi vet ännu inte vem han är. Men vi har våra misstankar.

Feofar Om ni vet att en kurir utgått från Moskva mot Irkutsk, hur kommer det sig att ni varken fått fast honom eller ens vet vem han är?

Ogareff Vi har våra misstankar.

Feofar Det är inget svar, Ivan Ogareff.

Ogareff Många reser inkognito mellan Jekaterinburg och Omsk. Bland dem som jag stött på var två fullkomligt oförargliga västeuropeiska korrespondenter, veliga idioter, som inte själva visste vad de försökte sticka sin näsa i.

Feofar Fortsätt!

Ogareff Jag mötte även en köpman på väg mot Omsk. Han körde om mig på vägen från Perm och fick Isjims sista tre lediga hästar. Det märkliga var att han lät mig ta dem ifrån honom.

Feofar Utan vidare?

Ogareff Jag förolämpade och utmanade honom till duell, men han bara svalde och gav mig hästarna, som om han inte ville riskera en öppen konflikt.

Feofar Vet du vem han var?

Ogareff Javisst. En viss Nikolaj Korpanoff på väg till Omsk tillsammans med sin syster. Men någon köpman Korpanoff existerar inte.

Feofar Inkognito?

Ogareff Det kan ha varit vår kurir.

Feofar Och du tog hans hästar ifrån honom och lät honom leva?

Ogareff Jag satte dina tartarer på honom. De tog hans syster men fick inte fast honom.

Feofar Har du fått bekräftelse på dina misstankar genom hans syster?

Ogareff Ja. Hon är inte hans syster. Hon vet ingenting om honom.

Feofar Då kan han vara vår man.

Ogareff Sangarre här hade redan fått vissa misstankar mot honom.

Feofar Vad vet du, Sangarre?

Sangarre Han är troligen Mikael Strogoff, en av tsarens mest modiga och betrodda kurirer.

Feofar Mikael Strogoff? Har jag hört det namnet förut?

Ogareff En farlig man född i Omsk. Han kan hela Sibirien. Är det han måste vi få honom fast.

Feofar Och hur tänker du få honom fast, Ivan Ogareff?

Ogareff Vi vet att hans mor lever i Omsk. Han måste passera Omsk, och om det är han måste han uppsöka sin moder. Vi har henne under noggrann uppsikt.

Feofar Om tsaren har sänt en kurir till Irkutsk är det på ditt ansvar, Ivan Ogareff, att han inte kommer fram. Det har du lovat mig.

Ogareff Jag håller alltid mitt ord.

Feofar Annars faller hela vårt företag.

Sangarre Feofar Khan litar på dig, Ivan Ogareff. Det gör jag också.

Ogareff Svik mig inte, så skall jag inte svika er.

Sangarre Jag är dina öron och dina ögon, Ivan Ogareff.
Feofar Och flickan? Vad tänker du göra med henne?
Ogareff Hon får tills vidare följa med de andra fångarna till Tomsk.
Feofar Och sedan?
Ogareff Om vi segrar är hon din.
Feofar Och då ger jag dig henne som belöning, om Sangarre tillåter det.
Sangarre Hon får anpassa sig efter vårt mönster. Lyda eller dö är vår enda lag.
Feofar Bra, Sangarre. Ta väl hand om Ivan Ogareff. Hela vårt företag beror på honom.
Ogareff Jag skall inte svika er.
Sangarre (till Ogareff) Och jag skall inte svika dig.
Ogareff Då är vi alla nöjda.
Feofar Tills vi får kuriren fast.
Ogareff Vårt nät är för fint för att släppa igenom någon sådan ädel fisk.
Feofar Det är bra, Ivan Ogareff. Fånga honom!
Ogareff Ja, store khan. (*bugar sig och går med Sangarre.*)
Feofar Vårt uppror leds av världens störste niding, men därigenom kan det lyckas. Utan honom vore vi bara kaotisk anarki, men när den leds av organiserad disciplin blir den till oemotståndlig terror, som bara kan segra. Vi behöver din ondska, Ivan Ogareff, så se till att du segrar.

Scen 3. En fattig bondes hydda.
Mikael Strogoff ligger till sängs ensam.

bonden Han rör på sig. Han börjar vakna till liv.
bondkvinnan Vi har lyckats! Efter tre dagar!
bonden Jag visste han inte skulle dö!
Strogoff (svagt) Var är jag?
bonden Du är i säkerhet, min gosse. Vi fiskade upp dig ur floden. Du kommer att överleva.
Strogoff Ni har räddat mitt liv. Varför?
bonden Du är ute i ett viktigt uppdrag.
Strogoff Hur vet ni det?
bonden Du hade en så tjock plånbok, och vi har inte rört den.
Strogoff Jag är skyldig er mitt liv.
bondkvinnan Inte alls. Ligg nu stilla bara, så skall du få soppa.
Strogoff Hur länge har jag legat här?
bondkvinnan Bara i tre dagar.
Strogoff (förfärad) Tre dagar! Tre dagar förlorade!
bondkvinnan Var lugn. Det höll på att bli evigheten.
Strogoff Jag har kommit för sent. Tre dagar förlorade!
bonden Trodde du du kunde hindra tartarinvasionen?
Strogoff Naturligtvis!
bonden Då trodde du fel.
Strogoff Hur långt är det till Omsk härifrån?
bonden Bara fem verst.
Strogoff Tack och lov! Är staden tagen?
bonden Den är tagen och ockuperad. Bara citadellet håller ut. Men staden är svårt sönderskjuten, så vem som helst kan passera. Det finns spioner överallt.

Strogoff Jag måste omedelbart in till Omsk.
bondkvinnan Lugna dig. Du orkar inte ännu, lille bror. Du är för matt.
bonden Jag ska hjälpa dig in till stan så fort du orkar. Men du måste ha tålamod med dig själv.
Strogoff Omöjligt!
bonden (till hustrun) En besvärlig patient.
bondkvinnan Då tillfrisknar han fort. Ni kan gå i morgon.
Strogoff Är stan ockuperad, sa du? Av vem? Av Feofar Khan?
bonden Av Feofar Khan och hans militära hantlangare, en hård överste som heter Ivan Ogareff.
Strogoff Rysslands värsta förrädare!
bonden Ja, det vet vi. Men hans mål är Tomsk. De tänker marschera österut och gå mot Irkutsk.
Strogoff Varje dag är ovärderlig! Hjälp mig upp!
kvinnan Du kan inte ens stå ännu.
Strogoff Det kan jag visst. *(reser sig självsvaldigt under oerhörda smärtor. Bonden skyndar till.)*
kvinnan Där ser du. Du var nästan död.
Strogoff Nästan räknas inte. Antingen är man död, eller också är man det inte.
bonden (till kvinnan) Han resonerar som en bonde.
kvinnan Du måste vara sibirier.
Strogoff Född i Omsk.
bonden Det avgör saken. Vi beger oss i morgon.
Strogoff På morgonen!
bonden (menande mot kvinnan) Givetvis.
kvinnan Vi får bara lära dig gå först. *(hjälper till. Strogoff lär sig gå.)*

Scen 4. Omsk. Ett publikt ställe.

Ogareff Här är ett bra ställe, Sangarre. Sätt dig här och lyssna. Var mina öron. Du är min bästa spion.
Sangarre För att få vara mer än så.
Ogareff Det är du.
Sangarre Du kan lita på mig, men jag kan aldrig lita på dig.
Ogareff Så är det i alla förhållanden. Man måste ta risker.
Sangarre Alla riskerar vi mer än bara livet för bara kärleken.
Ogareff Annars blev det aldrig någon kärlek. *(går)*
Sangarre Han känner inte sitt eget öde. Om någon en gång dödar honom blir det kärleken, och det kan mycket väl vara jag.
Marfa *(har känt igen Strogoff)* Min son! *(rusar fram till honom men tvekar)* Min älskade son!
Strogoff Vem är ni, min goda kvinna?
Marfa Känner du inte igen din egen moder?
Strogoff Ni tar fel på person, min goda kvinna. Jag är köpman från Irkutsk. *(går förbi henne.)*
Marfa Jag kunde ha svurit på.... *(blir tankfull)*
en köpman Du ser din son överallt nu för tiden, Marfa Strogovna.
Marfa *(klarnar, förstår)* Ja, naturligtvis var det inte han. Jag måste se i syne. Jag blir ju bara äldre hela tiden och börjar bli råddig. Det är tio gånger jag har sett honom den

sista veckan. Förlåt mig. Jag är bara gammal och ensam, och min ende son är ju i Moskva. Hur dum man kan vara! (*Sangarre har under tiden glidit ut men återkommer nu med Ivan Ogareff.*)

Ogareff Marfa Strogovna?

Marfa Ja, det är mitt namn.

Ogareff Kom med här.

Marfa Vad gäller det?

Ogareff Bara några enkla frågor. Det är ingenting farligt. (*Marfa följer godvilligt med.*)

Strogoff (*tillsammans med bonden, har sett Ogareff föra bort Marfa*) Vem är han?

bonden Det är självaste Ivan Ogareff.

Strogoff Han!

bonden Akta dig för honom. Ingen kommer levande ut ur hans klor.

Strogoff Vänta bara. En dag skall han inte komma levande ut ur mina.

Scen 5. Förhöret.

Ogareff Du är Marfa Strogovna och har en son Mikael Strogoff i tsarens tjänst som kejsarlig kurir.

Marfa Ja.

Ogareff Du lär ha sett din son här i Omsk idag.

Marfa Jag såg fel.

Ogareff Du kände igen honom först. Många bevittnade det.

Marfa Men han kände inte igen mig, ty det var inte min son.

Ogareff Tror du verkligen han skulle ta risken att ge sig till känna för dig här i Omsk mitt under en pågående tartarinvasjon om han var skickad med kejsarlig kurirpost till Irkutsk?

Marfa Jag har tyckt mig se honom tio gånger den senaste veckan. Det kan många vittna om. Han är min enda son, och han riskerar alltid livet. Han är allt jag har, och hans yrke är att riskera livet. Jag tänker på honom natt och dag. Naturligtvis tycker jag mig alltid se honom när jag inte ser honom. Om jag verkligen såg honom skulle jag väl inte känna igen honom, för han vore väl då förklädd. Men han skulle genast känna igen mig.

Ogareff (*ryter*) Din gamla häxa, du ljuger! Du vet att det var han, du vet att han är på ett hemligt uppdrag, du vill bara skydda honom!

Marfa Jag vet ingenting. Jag vet bara att han är i Moskva.

Ogareff (*skriker*) Du ljuger!

Sangarre Ta det lugnt, Ivan Ogareff. Hon är en gammal kvinna. Vill du ge henne hjärtslag?

Ogareff Inte förrän jag fått ut sanningen ur henne. Vem var det du såg då?

Marfa En okänd köpman från Irkutsk, som ingen känner.

Ogareff Han är känd som Nikolaj Korpanoff. Han har rest hit till Omsk från Moskva.

Marfa Det vet jag ingenting om.

Ogareff (*ryter*) Du ljuger, ditt listiga luder! Du vet allting! Men du vill av naturliga skäl skydda din son!

Marfa Jag vet ingenting! Jag har inte sett honom! Han har inte varit här i Omsk! Jag svär! Jag vet inte var han är! Han hälsar alltid på mig här i Omsk, men det har han inte gjort! Jag såg fel! Jag är bara gammal och gaggig och svag! Jag vet ingenting!

Ogareff (*ryter*) Du ljuger!
(*Marfa har prostrerat sig på golvet och gråter ömkligt.*)

Ta ut henne!

en konstapel Skall vi ge henne fri?

Ogareff Nej. Vi måste få henne att tala. Se till att hon följer med de andra fångarna till Tomsk. (*ryter*) Där, din häxa, skall du dö om du inte talar! (*Marfa skakar av tyst krampaktig gråt.*) Nästa gång vi ses skall jag göra dig mera talför med knutpiskan! (*Marfa hjälps ut av konstapeln och Sangarre.*)

Om det är något jag inte tål så är det kvinnors blödighet. Sentimentalitet har blivit varje segrares fall men skall aldrig bliva mitt!

Scen 6. En telegrafstation.

telegrafisten Förbannade idioter! Vad tror de jag håller på med här långt ute i hjärtat av Sibirien? Lägger patience? Så länge linjen håller sköter jag mitt jobb, men jag tar fan inte emot meddelanden efter arbetstid, inte ens när det är krig! Det är inte min skyldighet att hålla reda på kriget! Det har jag inte betalt för! Det får den förbannade regeringen och dom som inte tycker om den sköta själva! Jag gör bara det jag har betalt för! (*tar av sig hörlurarna och slänger dem i väggen. Just då inträder Strogoff.*)

Strogoff Är detta verkligen en telegraf?

telegrafisten Ja, vad trodde du? En tvättinrättning?

Strogoff Jag trodde alla telegraflinjer i Sibirien var brutna.

telegrafisten De håller på att brytas, men den här finns kvar tills vidare.

Strogoff Hur långt österut och hur långt västerut håller linjen?

telegrafisten Västerut hur långt som helst. Österut inte ens till Tomsk.

Strogoff Så linjen är bruten österut men inte västerut?

telegrafisten Du är ju riktigt intelligent, lille far.

Strogoff Vad vet du om kriget?

telegrafisten Ingenting. Det är inte mitt jobb.

Strogoff Du är regeringsanställd?

telegrafisten Ja, för det är bara den som betalar min lön.

Strogoff Får andra än regeringsanställda telegrafer?

telegrafisten Det är det jag är till för. Det kostar tio kopek ordet.

(*buller utanför*)

Strogoff Jag har inte varit här. (*smyger avsides och gömmer sig*)

telegrafisten Nej, jag har sett att du aldrig har varit här.

(*in stövlar Harry Blount och strax därefter Alcide Jolivet, dammiga och slitna men fanatiska*)

Blount En telegraf! Äntligen!

Jolivet Jag såg den först!

Blount Men du kom sist! Fungerar linjen?

telegrafisten Den fungerar för sådana som ni, om ni kan betala. Om ni inte kan betala fungerar den inte för sådana som ni.

Blount Det verkar ju rimligt. Sätt i gång genast! (*knyter en näve sedlar i handen på honom*) Till Daily Telegraph i London. Befinner mig mitt i inbördeskriget mellan Omsk och Tomsk. Ryssar och tartarer bekämpar varandra frenetiskt. Ingendera sidan tycks vinna, men ryssarna är hårt trängda. Vi hör bombkrevader i fjärran som kommer närmare hela tiden. (*Bombkrevader i fjärran.*)

Jolivet Nu är det min tur!

Blount Håll käften!

telegrafisten Skall jag telegrafera det?
Blount Nej! Tartarerna har intagit Omsk och Tomsk, men ryska förstärkningar väntas från Tobolsk vilken dag som helst! Men tartarerna förhärjar hela centrala Sibirien och sprider ut fronten mer och mer.... (*Krevader alldeles i närheten*)
telegrafisten Där gick sista linjen österut. Nu går det bara västerut.
Blount Det är västerut du ska telegrafera, din drummel!
telegrafisten Ska jag telegrafera det?
Blount Nej, för helvete!
telegrafisten Inte det heller?
Blount Dra för fan i våld!
telegrafisten Dra för fan i våld. Ivägskickat. Jag skickar bara vad man säger till mig.
Blount Din sakramentskade knäppskalle...
telegrafisten Det var för långt. Så långa ord tillåts inte.
Blount Tartarerna rycker närmare för varje sekund.
Jolivet Det har du sagt redan.
Blount Det har jag inte alls.
telegrafisten Det har jag inte alls.
Blount Nej!
telegrafisten Nej!
Jolivet Du kan inte sköta det där. Låt mig ta över.
telegrafisten Herrn håller fortfarande på.
Jolivet Det är inte rättvist!
Blount Inget krig är rättvist. Här gäller det liv eller död. Skall Ryssland överleva detta? Det ser illa ut för tsaren, men ännu är inte alla Rysslands krafter uttömda. Ännu kan blod utgjutats för Rysslands sak, om det så måste fylla Ob, Jenisej och Volga....
telegrafisten Jag vet inte om censuren i Moskva släpper igenom det där.
Strogoff (har ställt sig vid ett fönster) Jag ser en grupp tartarer rida hitåt.
Blount Hur många är de? Har vi någon chans? Är de ute efter oss eller efter telegrafstationen? Men har inte vi setts förut? Är det inte vår man i Tobolsk som fick den där djävla busen över sig....
Jolivet (griper tillfället) Nu är det min tur. Till min kära kusin Madeleine Jolivet i Montmartre. Inbördeskriget i Ryssland närmar sig en kris som kan resultera i hela landets sönderfall om inte ett underverk inträffar....
Blount Hallå där, det var jag som höll på!
Jolivet Men nu är det jag som håller på!
telegrafisten (samvetsgrant) Men nu är det jag som håller på.
Jolivet Tartarerna kan besegla Sibiriens öde i vilket ögonblick som helst, ty de har intagit både Omsk och Tomsk och ämnar nu sprida sig mot Tobolsk och Krasnojarsk och Irkutsk, och då är hela Sibirien i deras våld....
telegrafisten (avbryter) Linjen är bruten. (*smiter helt sonika ut och försvinner*)
(stationen översvämmas plötsligt av tartarer.)
tartar 1 Ni är våra fångar! Kom med här!
Blount (till Strogoff) Vi tycks ständigt hamna i samma båt.
Jolivet Säg inte båt när vi går på torra land.
Blount Vad är det då?
Jolivet Samma kamel, möjligtvis.
Blount (till Strogoff) Vad har hänt med er syster?
Strogoff Det trodde jag ni visste.
Jolivet Vi trodde ni bara skulle till Omsk.

Strogoff Men nu tycks vi alla tre vara på väg mot Tomsk. (*till en tartar*) Har jag rätt?
tartaren Håll käften!
tartar 1 Slå sönder de här helvetesredskapen! De behövs inte mer nu när vi inför Koranens lag i hela Sibirien! (*de slår sönder telegrafstationen*)
Blount Vad är det för en lag utom laglöshet för fritt utgjutande av oskyldigt blod överallt?
Jolivet Var det inte det du ville fylla Jenisej, Irtyssj och Volga med?
tartaren Håll käften!
tartar 1 För ut dem! Låt dem följa med till Tomsk!
Jolivet Det här blir bara mer och mer spännande.
Blount Det var väl dit du ville? Men nu lär det dröja innan vi kan telegrafera några nyheter mer.
Jolivet Och det är synd det, ty nu lär vi få veta de hetaste nyheterna direkt.
Blount Hur så?
Jolivet Vi ska ju föras till Tomsk, därifrån leds hela upproret, och där kan vi få träffa självaste Ivan Ogareff.
Blount Vem i helvete är Ivan Ogareff?
Jolivet Ja, det är just vad han är, det!
Blount Vad då?
Jolivet Han är fan i själva helvetet!
Blount (lakoniskt) Jag tror dig.
tartaren Håll käften!
tartar 1 Ut med dem!
(Fångarna förs ut. Telegrafstationen förstörs totalt.)

Akt III scen 1.

Fångarna drivs som boskap av tartarerna.

tartarhövdingen Raska på, om ni inte vill bli efter och dö! Ni vet väl stäppens lag? Vi kan inte vänta! Låt dem som vill vänta i så fall invänta döden! Kom med till Tomsk om ni vill leva!
(Fångarna stapplar fram, utsvultna och uttröttade, många belagda med kedjor och bojor.)
en tartar (får syn på den stapplande Marfa) Du där, din gamla trasa! Häng med eller dö!
Nadia (skyndar till Marfas hjälp och stöttar henne) Har ni muslimer då ingen mänsklig barmhärtighet? Ser ni inte att hon är döende av ålder och sorg!
Marfa Lämna mig åt mitt öde, min dotter, och låt mig dö, om de hundarna vill det.
Nadia Aldrig! De otrogna hundarna ska få lära sig att den kristna kärleken överglänser den muslimska grymheten!
tartaren (imponerad) Du tar dig, min flicka. Nåväl, en paus! Slå läger! Alltför många av fångarna är döende! En vilopaus!
tartarhövdingen (kommer fram med händerna i sidorna) Vad är detta? Daltar du med fångarna?
tartaren Vill du ha dem till Tomsk levande eller döda?
hövdingen Vilket som!
tartaren Jag är gärna slavdrivare åt kristna men inte åt lik!
hövdingen Ditt mänskliga pathos lämnar mig fullständigt likgiltig!
tartaren Tror du Ivan Ogareff och Feofar Khan blir glada åt att alla vägar från Tobolsk till Tomsk blir likbeströdda med åldringar, kvinnor och barn?
hövdingen Det har du ingenting med att göra!

tartaren Men var då förnuftig! Vad har vi för glädje och nytta av döda fångar?
 hövdingen Ingen alls!
 tartaren Nej, det är det jag menar!
 hövdingen Men du bara skämmer bort dem, så att de dör av skörlevnad!
 tartaren Kallar du det där ett exempel på skörlevnad? (*indikerar den trasiga Marfa*)
 hövdingen Den där trasan! Låt henne dö! Vi har ändå ingen nytta av sådana gamla
 kadaver!
 Sangarre (*lägger sig i*) Hon är kanske vår viktigaste fånge. Hon är Mikael Strogoffs
 moder.
 hövdingen Och vem fan är Mikael Stroganoff?
 Sangarre Den ende Ivan Ogareff är rädd för och som kan störa hela företaget.
 hövdingen Jag vet inte vad du talar om. Jag hoppas du vet vad du talar om.
 Sangarre Mikael Strogoff är tsarens kurir på väg till Irkutsk med Ivan Ogareffs
 signalement.
 hövdingen Vare sig du vet vad du talar om eller inte så vet du i alla fall mer än jag.
 Nåväl, ta en vilopaus då, era förkättrade slashasar! (*försvinner*)
 Nadia (*tar hand om Marfa*) Du får vila, mor.
 Marfa Varför är du så vänlig mot mig?
 Nadia Därför att du är en moder.
 Marfa Du borde tänka på dig själv. Du kan själv bli moder en dag.
 Nadia Bara om jag hjälper livet.
 Marfa Jag är ändå nära döden.
 Nadia Ju närmare döden är, desto viktigare är det att hjälpa livet.
 Marfa Du talar som om du vore förälskad.
 Nadia Det kanske jag är.
 Marfa Vem är han?
 Nadia Han heter Nikolaj Korpanoff. Han lät sig förolämpas av Ivan Ogareff
 utan att han rörde en min.
 Marfa En usling som Ivan Ogareff förolämpade honom?
 Nadia Ja, han slog honom i ansiktet.
 Marfa Och han lät sig inte luras till strid?
 Nadia Alla förundrades över hans totala självbehärskning.
 Marfa Berätta mera om denna Nikolaj Korpanoff.
 Nadia Känner du honom?
 Marfa Han skulle kunna vara min son.
 (*De talar försiktigt men ivrigt med varandra. Sangarre försöker förgäves höra vad de säger.*)
 (*Ivan Ogareff kommer in med beväpnat följe.*)
 Ogareff Varför har ni slagit läger här? Vi har inte tid med dröjsmål!
 tartaren Tanterna måste få vila.
 Ogareff Vi har inte tid med några gamla tanter! Låt dem dö! Så slipper vi dem!
 Sangarre (*kommer fram*) Även Mikael Strogoffs moder?
 Ogareff Är det hon som bråkar nu igen?
 Sangarre Nej, hon bara vilar sig. Ge dig till tåls, Ivan Ogareff. Din man kan finnas
 bland fångarna.
 Ogareff (*byter ton*) Har du identifierat honom?
 Sangarre Om han finns bland fångarna kan *hon* identifiera honom. (*blickar
 menande mot Marfa*)
 Ogareff Vid alla djinner, du har rätt, din slyna! Ibland överträffar kvinnornas
 slughet männens största ambitioner! Men tror du verkligen vi kan ha en sådan tur?
 Sangarre Har du råd, Ivan Ogareff, att inte fresta lyckan?

Ogareff Du har rätt. Vi har ingenting att förlora. Och vad gör det om en gammal skata går åt på kuppen? Vi slipper i så fall bara ett stycke besvärlig åldringsvård! Ta fram henne! Bind henne! Sätt sabeln mot hennes strupe! Hon skall tala eller dö!

(Hans hejdukar går genast fram, rycker upp Marfa, bakbinder henne, tvingar ner henne framför Ivan Ogareff och sätter upp en sabel framför henne med spetsen mot hennes bröst. Ivan Ogareff tar fram en knutpiska och kavlar upp ärmarna.)

Nadia Odjur! Vad gör ni med henne? Tänk på hennes gamla hjärta!
(till Ivan) Är du en ryss som kan vara så omänsklig?

Ogareff Ta bort flickan. Håll henne utanför. Det här är politik, min tös. Det har ingenting med mänsklighet att göra. Nå, din häxa till uttjänad kråkskräm! Var det din son Mikael Strogoff du såg i Omsk eller inte?

Marfa *(för sig själv)* Brist, mitt hjärta, men tig stilla fast du brister.

(Blount och Jolivet framträder bland åskådarna.)

Jolivet Vad pågår här?

Blount Det är den där busen Ogareff igen.

Jolivet Vad menar han? Ska han prygla en gammal dam?

Blount Det ser inte bättre ut.

Jolivet *(tränger sig fram till Ogareff)* Min bäste herre, det här går inte an. I Frankrikes namn måste jag protestera.

Ogareff Vad har Frankrike med den här saken att göra? Och vem fan är ni?

Jolivet Journalist i Frankrikes tjänst. Och det här skall världen få veta, om ni kröker ett hår på en gammal obeväpnad dams huvud! *(tar fram penna och anteckningsblock)*

Ogareff *(till några tartarer)* Ta bort den där narren. Låt honom vara lustig efteråt.

Blount *(ingriper)* Min bäste herre, min franske kollega har fullkomligt rätt! Ni är ingen gentleman om ni fortsätter trakassera en gammal dam!

Ogareff En till! Nej, nu går det för långt!

Jolivet Och ni har ingen rätt att hålla oss som fångar. Enligt internationella lagar...

Ogareff Vad fan gör ni i Sibirien?

Blount Vad fan gör ni som ryss bland tartarerna?

Ogareff *(tittar från den ena till den andra)* Får jag se era papper.

(Jolivet och Blount tar fram sina papper.)

Jolivet Enligt internationell lag...

Ogareff Jag vet, jag vet. *(synar pappren)* Ni har fullkomligt rätt båda två. Vi har ingen rätt att hålla er som fångar. Ni är fria, mina herrar. Ge er av, och lämna oss i fred.

Jolivet *(försöker)* Men den gamla damen...

Ogareff Hon är rysk, och ni har ingen bestämmanderätt över henne. Ge er av nu, innan jag använder nagajkan på er också! *(höjer hotfullt piskan. Till några tartarer:)* Kör iväg dem!

(Jolivet och Blount förs bryskt ut därifrån medan Ivan Ogareff höjer piskan mot Marfas blottade rygg:) Tala, din häxa, eller dö! Var är din son Mikael Strogoff?

(Precis när han höjt piskan för att låta den slita sönder Marfas rygg griper Mikael Strogoff, som dykt upp, piskan bakifrån ur handen på honom och har i nästa ögonblick låtit den vina över Ogareffs ansikte, där blod genast sipprar fram.)

Nadia *(utropar)* Nikolaj!

Marfa *(stönar)* Min son!

Ogareff *(vrålar av smärta)* Grip honom!

(Mikael övermannas omedelbart.)

Blount *(har sett det hela med Jolivet)* Hur var det det hette? Öga för öga och tand för tand?

Jolivet Rântan blev dryg för Ivan Ogareff.
Ogareff (fräsande och fradgande av ilska) Försöket lyckades även om det kostade blod! Vi fick fast tsarens kurir! Surra honom ordentligt! (*Mikael bakbinds hårt.*) Låt repen skära in i köttet på honom! Äntligen! Du har gett Sibirien i våra händer med att ge dig till känna! Visitera honom! (*Han visiteras snabbt. Man hittar brevet innanför bröstet.*)

tartar Ett brev med tsarens eget sigill!
Ogareff (njuter av stunden, fast han torkar blodet ur pannan) Högsta vinsten på ett bräde! Hur känns det att ha förrått tsaren, Mikael Stroganoff? Du är färdig! Din karriär är slut! Du är död! Du är värdelös för Ryssland!

Mikael Men ditt Kainsmärke i pannan sitter kvar så länge du lever, Ivan Ogareff, ty det är jag som har stämplat dig. Alla skall alltid nu känna igen dig som Förrädaren.
Ogareff Det var värt sitt pris! Ty nu kan jag slakta Ryssland! Och jag är inte färdig med dig ännu.
Mikael Låt åtminstone min moder gå. Du har misshandlat henne tillräckligt.
Ogareff Lösgör henne. Hon har fullgjort sin uppgift.
(Marfa befrias. Nadia tar hand om henne.)
(Feofar Khan tågar in med hela sitt följe.)

Feofar Vad är det för tumult som pågår här? Ni hindrar hela armén!
Ogareff Att få fast en kurir från tsaren är värt några timmars dröjsmål.
Feofar Tsarens kurir?
Ogareff Här är han livs levande! (*torkar blodet ur pannan*)
Feofar Säg inte att han har slagit till dig, Ivan Ogareff.
Ogareff Jo, och det ska han få fan för!
Feofar Ni kristna är då alltid lika barnsliga. Alltid ska ni ryka ihop med varandra. Kan ni inte umgås på vettigare sätt?
Ogareff Jag ger fan i alla religioner och särskilt din, Feofar Khan! Det enda jag bryr mig om är att få ta min blodiga hämnd på Ryssland och den där ohängda storfursten i Irkutsk!
Feofar Hetsa inte upp dig, Ivan Ogareff. Ta det lugnt.
Ogareff Du vet mycket väl att vi hade kurirens mor i vårt våld, den där satkärningen där. Någon viskade i mitt öra att kuriren kunde vara bland fångarna. Alltså lockade jag fram honom med att låtsas prygla hans mor.
Feofar (chockerad) Bar du våld på en gammal kvinna?
Ogareff Jag rörde inte ett hår på hennes huvud. Men jag fick fram kuriren här.
Feofar Bra gjort, Ivan Ogareff! Du börjar lära dig våra metoder! Och som tack gav han dig de där rysligt fula jacken i ansiktet. Du blir aldrig mera av med dem, Ivan Ogareff.
Ogareff Jag vet! Och därför ska den här ohängda hunden dö!
Feofar Var inte orättvis, Ivan Ogareff. Han bara slog dig i ansiktet. Du kan inte kräva dödsstraff för en sådan sak.
Ogareff Men han är tsarens kurir!
Feofar Men dock en människa. Låt oss se vad Profeten säger om saken. Hämta Koranen. (*Koranen bärs fram för Feofar Khan. Han slår upp den på måfå och pekar med fingret på en sida utan att se den.*) Vad säger Profeten?
Sangarre (läser) "Och han skall inte längre se de ting som är på jorden."
Feofar Profeten är rättvis. Ryske spion, du har kommit för att utspionera ett tartarläger. Se då! Se allt vad du förmår! Du ska få njuta av din syn innan du förlorar den! Du ska få ett minne av din syn som du aldrig glömmer! Kom, mina slavinnor

och bajadärer! Dansa för vår bakbundne fånge! Bjud ut er! (*vackra slavinnor uppträder och dansar utmanande för Mikael.*)

Sangarre Har du sett så vackra flickor förut, ryske spion? De hade alla kunnat bli dina om du inte varit så hopplöst lojal mot tsaren. Tacka din löjliga plikt känsla för din tragedi.

Feofar Se, ryske spion! Se allt vad du förmår!

(*Marfa slår händerna för ögonen. Hon kan inte uthärda. Nadia stirrar förfärad på skådespelet, stödd av Blount och Jolivet.*)

Ogareff Hur tänker du göra det, Feofar Khan?

Feofar Se och lär, Ivan Ogareff. Muslimska rättvisa är ofelbar. Glödga sabeln, Abdul. (*En imponerande skarprättare med naken överkropp, en riktig tartar, börjar glödga en präktig kroksabel.*)

Sangarre (*gör sig till för Mikael, stryker sig mot hans kropp, retar honom*) Se, ryske spion! Se alla de vackraste flickorna i Ryssland, som aldrig kan bli dina bara för att du är så envis! Mig hade du också kunnat få, men Ivan Ogareff fick mig i stället, för han förrådade ditt misslyckade Ryssland. Han får även alla dessa vackra flickor av Feofar Khan som belöning för sitt förräderi.

Strogoff Ditt tal är som flugsurr för mina öron, zigenerska. Och jag har bara ögon för min stackars moder, som din förrädare till förförare ville spöslita utan sak.

Marfa (*hjärtskärande*) Vad tänker ni göra med min son?

Ogareff Det ska du få se, ditt luder! Men han ska inte få se mitt blod länge till! Glödga sabeln, Abdul! Tartarerna har ett mycket effektivt sätt att oskadliggöra de präktigaste kämpar för livet utan att ett hår kröks på deras huvud. Din självbehärskning räckte inte ända fram, Mikael Strogoff! Skyll dig själv!

Nadia (*förfärad*) Vad tänker ni göra?

Blount Vad tänker de hitta på för fanstyg nu?

Jolivet Har inte en aning.

Marfa Min son! Min son!

Ogareff Håll häxan tillbaka! Är sabeln tillräckligt glödande?

en tartar Den är färdig.

Ogareff Tillåt mig att göra det själv, Feofar Khan. Jag har sett det göras.

Feofar Det är på ditt ansvar, Ivan Ogareff.

Ogareff Ge hit! (*Han menar sabeln.*)

Marfa Nej! Nej!

Ogareff Håll henne tillbaka, sade jag!

Mikael Min mor! Förlåt mig!

Marfa (*lyckas störta fram inför honom*) Min son!

Ogareff (*drar klingan förbi ögonen på Mikael Strogoff*)

Världens effektivaste avrättning! Och barmhärtigaste! (*hånkrattar*)

Du slår aldrig mer en rysk officer i ansiktet, Mikael Strogoff!

Mikael (*blind*) Mor! Mor!

Marfa (*svimmar*)

Nadia (*skyndar fram till Mikael, viftar med handen framför ögonen på honom, utan att han ser det*) Vad har ni gjort med honom!

Feofar Vi är färdiga här, Ivan Ogareff.

Ogareff Uppbrott! Låt oss komma iväg! Lämna invaliderna kvar! Vi behöver dem inte längre!

(*Tartarerna driver upp fångarna. Alla marscherar bort utom Nadia, Marfa, Mikael, Blount och Jolivet.*)

Blount (*blossar på sin pipa*) Det var ta mig fan det djävligaste jag har sett!

Jolivet Det är inte läge för torra kommentarer nu, kollega. Låt oss hjälpa damerna i stället. (*hjälp* *Nadia* att befria *Mikael*)

Nadia (med smärta) Han är alldeles blind.

Blount (försöker väcka *Marfa*) Mylady, det är över nu. (*Marfa* vaknar svagt.)

Mikael Hur är det med min mor?

Blount Hon lever. Det är värre med er. Bind för hans ögon, *Jolivet*, så finns det en chans att han får synen tillbaka. Brännsåren måste läkas först.

Nadia Är ni ögonläkare?

Blount Nej, bara journalist, men journalistyrket inbegriper alla möjliga extrayrken.

Jolivet (befriar sig från sin fina svarta halsduk, som han binder om *Mikaels* ögon)
Den är av finaste flanell. Känns det skönt?

Mikael Tack, min vän. Som er kollega just sade: det värsta är över.

Blount Nu börjar bara den långa konvalescensen, som kan vara resten av livet.

Mikael Jag uppskattar er realism, kollega.

Blount Och vi uppskattar att ni äntligen gav skurken *Ogareff* igen för gammal ost.

Marfa (hämtar sig) Min son, du lever. Det är huvudsaken. Ännu kan du rätta till allt. (smeker honom)

Mikael Hur, min moder? Jag har inga ögon längre.

Marfa Du kan hinna före *Ivan Ogareff* till *Irkutsk*.

Blount Kvinnan har rätt. Men du behöver en djävla tur.

Mikael *Nadia*, kan du hjälpa mig?

Nadia Min bror, jag skall vara dina ögon.

Blount Och vi måste kvickt hitta en telegrafstation. Våra nyheter kommer att slå ut hela världens.

Jolivet Vem hinner först? Klarar ni er, kära vänner?

Mikael Vi har alla vårt att sköta. Sök ni upp era nyhetsbyråer. Vi måste till *Irkutsk*.

Blount Och den gamla damen?

Marfa Tänk inte på mig. Jag klarar mig alltid. Även om hela *Ryssland* går åt pipan finns alltid hennes gamla moder kvar.

Mikael Och *Rysslands* moder är inte vilken moder som helst. I *Ryssland* är hon en jungfru om våren, en brud om sommaren, en moder om hösten och på vintern en styvmor, som föder hennes våldtäktsman, som är de alltid återkommande samhällsomstörtarna, som idag är tartarerna med förrädaren *Ivan Ogareff* som ledare. Men den äkta modern överlever dem alla, och för mig finns det bara en sådan, och det är du.

Nadia Vi överger dig aldrig, moder, förrän du är i säkra händer.

Marfa Jag litar på min son. Hans händer har alltid varit de säkraste i världen, men bara när han skött sin plikt så långt bort från mig som möjligt. Jag vet att ni klarar det. Ge er nu bara iväg.

Mikael Man trotsar inte sin moder. Det är bäst att vi lyder, *Nadia*.

Nadia Det kommer att ta tid för mig att vänja mig vid ditt riktiga namn, *Mikael Strogoff*.

Mikael Du hinner. Kom, syster. Vi har ingen tid att förlora.

Marfa Så ska det låta!

Mikael (till journalisterna) Jag litar på att ni, mina herrar, som riktiga gentlemän tar hand om min moder till en säker plats.

Jolivet Det är det minsta vi kan göra, eller hur, kollega?

Blount En man är så god som sitt ord. Är vi gentlemän så är vi.
(*De ställer båda upp vid Marfas sida.*)

Marfa Som vanligt är jag i dina goda händer, min son. Skynda dig nu till Irkutsk!
Mikael Du ser mig inte igen förrän jag har lyckats. Kom, min syster. Ju omöjligare uppgift, desto härligare utmaning!
Nadia (omfamnar Marfa) Farväl, mor. Jag förblir din dotter. (*Mikael och Nadia går.*)
Blount (bjuder Marfa armen) Till er tjänst, mylady.
Marfa Å, jag tackar.
Jolivet (bjuder sin arm) Det är oss en ära.
 (*De eskorterar ut Marfa med henne mellan sig.*)

Akt IV scen 1.
Irkutsk.

storfursten Mina herrar, läget är bekymmersamt.
general Det måste det vara, eftersom ni kallat till krigsråd mitt i fredstid. Vad är det som händer egentligen?
storfursten Det önskar jag att någon visste. Det är därför jag har sammankallat er alla i hopp om att med olika pusselbitar och fragment av information och rykten kunna forma en bild av läget.
en präst Hela Sibirien står i lågor. Det är allt vad jag vet.
storfursten Irkutsk står inte i lågor, och Irkutsk skall aldrig stå i lågor, om jag får bestämma. Vi måste ta rykten med en nypa salt. Överdrifter är oss till ingen nytta.
en bonde Jag vet bara att vi kommenderades att lämna hus och hem åt sitt öde och ta med oss allt av värde, och den enda förklaring vi fick var folk som skrek: "Tartarerna kommer!"
storfursten Det är ungefär så mycket vi vet. Tartarerna kommer. De har utgått från Bokhara i Tataristan och erövrat Omsk och Tomsk men inte Tobolsk. Däremot vill de erövra Irkutsk och lösrycka hela Sibirien från Ryssland, men lyckligtvis står vi i vägen för dem i Irkutsk och väntar en hjälparmé från fjärran östern på 50,000 man som skall krossa alla tartarer i Sibirien om de så är hundra miljoner mördare. Vad vi inte kan förstå är hur khanen av Bokhara, Feofar Khan, en gammal listig man men utan ambitioner, kunnat organisera ett så gigantiskt krigsföretag. Vi har hört rykten om att han eggas och styrs av en förrädare från ryska armén, som av någon anledning vill hämnas på hela Ryssland, men vi vet inte vem denne man är.
en major Rykten säger att han är en viss Mikael Strogoff från Omsk.
generalen Det måste vara fel. Mikael Strogoff är tsarens betroddaste kurir. Jag har tvärtom hört rykten om att Mikael Strogoff är på väg hit med viktig information från tsaren om just hjärnan bakom upproret.
storfursten Så om denne Mikael Strogoff kommer hit, vad skall vi tro om honom? Skall vi ta honom för en förrädare eller för en vän? Vet vi ens hur han ser ut?
generalen Jag känner honom inte.
majoren Inte jag heller.
prästen Jag har träffat hans mor i Omsk en gång. Hon var mycket stolt över honom.
storfursten Tyvärr är Omsk i tartarernas händer, så vi kan knappast få henne hit, då alla linjer mellan Irkutsk och Jekaterinburg är brutna.
majoren Det får väl bero på brevet om han är äkta eller inte. Har han med sig ett obrutet brev från tsaren är saken klar.
generalen Om han alls kommer fram med något brev. Förmodligen har han fastnat hos tartarerna, som har tagit hans brev, torterat honom till döds och begravt honom levande.

prästen Ja, det är så de plägar göra.
 storfursten En dyster prognos. Har ingen några bättre nyheter?
 majoren Inte för ögonblicket.
 (*Det inträder en officer med en sliten bonde.*)
 officeren Ursäkta att jag stör sammanträdet. Denne hedersman har nyheter från kriget.
 storfursten Bra! Han är välkommen! Låt höra!
 gubben Förlåt en stackars gammal luffare, men jag var lycklig nog att komma undan med livet.
 storfursten Till saken!
 gubben När tartarerna kom till våra stränder av Bajkalsjön....
 storfursten (*upprörd*) Är tartarerna framme vid Bajkal?
 gubben Ursäkta mig, men jag kan inte komma till saken om ni avbryter mig.
 storfursten Förlåt mig. Fortsätt, min gode man.
 gubben Vår enda räddning var att fly på en flotte mot Angara, men det var rena gatloppet, för tartarerna sköt på oss från båda sidor av Angara....
 storfursten (*upprörd*) Har tartarerna besatt båda sidorna av Angara?
 gubben Ja, det är ju det jag säger.
 storfursten Fortsätt.
 gubben Jag är färdig. Det var allt.
 majoren Inga goda nyheter, är jag rädd för.
 storfursten Nej, verkligen inte.
 generalen Detta betyder att Irkutsk när som helst kan finna sig belägrat av tartarerna.
 storfursten Men vi skall krossa dem! Vänta bara!
 majoren Bara någon skulle informera oss om vem vår fiende verkligen är!
 generalen Ja, vi behöver den där kuriren som kan låta oss veta vad bara tsaren vet.
 prästen Måtte han komma snart och frälsa oss i vår okunnighet och nöd!
 storfursten Ingen kan frälsa oss utom Gud. Vad vi behöver är information.
 (*Buller utanför.*)
 Vad är det för buller?
 en röst (*utanför*) Släpp fram mig!
 storfursten (*till officeren*) Gå ut och se vad det är.
 (*Officeren går och öppnar dörren. Ivan Ogareff störtar in, tilltufsad och smutsig.*)
 Ogareff Brev från tsaren! Jag är tsarens kurir!
 majoren (*tar sig för näsan*) Börjar vi inte få nog av stinkande sluskar här i palatset?
 storfursten Vem är du, min gode man?
 Ogareff Mikael Strogoff, speciellt utsänd av tsaren.
 storfursten Har du brev till mig från min bror?
 Ogareff Om jag har! Det är ju just det jag har! (*räcker fram brevet*)
 storfursten (*inspekterar brevet*) Sigillet är brutet, men brevet är äkta. Har du själv brutit sigillet?
 Ogareff För att lära mig brevet utantill, om jag skulle fångas av tartarerna.
 majoren En tsarens kurir får inte bryta tsarens post. Det är belagt med samma dödsstraff som landsförräderi.
 Ogareff Jag kunde inte ta några risker. Tartarerna gör vad som helst. De torterar barn, hänger kvinnor, skär upp havande, pryglar ihjäl åldringar och begraver fångar levande. Om jag måste äta upp brevet gällde det att bevara innehållet.
 bonden Maginnehåll kan inte bevaras.
 prästen (*till bonden*) Han menar brevet bokstavliga innehåll.

bonden Jag vet. Papper kan ge förstoppning, men även förstoppningar lossnar till slut, och då kan ingenting hejda dem.

storfursten (läser) Allt är i sin ordning. Min bror tsaren varnar mig för en viss förrädare ur ryska armén vid namn Ivan Ogareff. Känner någon till honom?

(Alla nekar och visar sig ovetandes.)

majoren Jag tror jag har hört talas om honom. En otrevlig typ, känd för sadistisk råhet, ambitioner utan gränser och en intolerant grymhet värre än tartarernas.

storfursten Han är således vår fiende och hjärnan bakom katastrofen. Känner du honom, Mikael Strogoff?

Ogareff Ja, han pryglade mig en gång utan att veta vem jag var. Det var han som gav mig det här ärret.

storfursten Så du skulle känna igen honom om du såg honom igen?

Ogareff Utan tvekan.

storfursten Bra! Du stannar hos oss. Du får hjälpa oss som rådgivare med försvaret. Du känner fienden bättre än någon av oss, ty du har sluppit igenom hans klor. Enligt min bror tsaren (*demonstrerar brevet*) kommer denne Ivan Ogareff troligen att försöka ta sig in i Irkutsk inkognito och ställa sig in hos oss för att sedan kunna släppa in tartarerna i staden. Tack, Mikael Stroganoff! Du blir vårt främsta försvar mot förrädaren Ivan Ogareff!

majoren Men ta då för all del och tvätta av honom så människan blir rumsren.

storfursten Du ska få vår finaste sängkammare med egna tjänare och egen bastu. Du är välkommen till Irkutsk som vår räddande ängel. Inte sant, fader Feodor? Kan detta vara den frälsare du efterlyste?

bonden (till prästen) Jag skulle inte lita på honom för fem kopek.

prästen (tillbaka) Inte jag heller. (*till storfursten*) Jag vet inte, lillefar. Men om han kan rädda oss från förrädaren Ivan Ogareff, så varför inte?

majoren Varför slog Ivan Ogareff dig med knutpiskan i pannan? Det verkar högst irreguljärt.

Ogareff Jag kom före honom till en skjutsstation, där det bara fanns en tarantass kvar att hyra. Jag lade beslag på den, men han krävde den av mig, och när jag protesterade slog han mig med knutpiskan i ansiktet.

generalen Och du slog inte tillbaka?

Ogareff Då hade jag riskerat förråda min identitet.

storfursten Han måste verkligen vara en otrevlig typ, den där förrädaren Ogareff.

Ogareff Den otrevligaste tänkbara. Och jag vet ännu mer om honom. Han står efter ert liv, storfurst Nikolaj, då han anser er ansvarig för hans degradering, vilket blev anledningen till hans desertering och förräderi.

storfursten Tack för varningen. Ni kan gå. Ni ska bli väl omhändertagen.

(till officeren) Tag väl hand om honom. Han ska få all den behandling han förtjänar. Han har tydligt gått igenom mycket. (*Officeren följer Ogareff ut.*)

(till de andra) Nå, vad tror ni?

majoren Man får kanske ett bättre intryck av honom när man skrubbat av skinnet på honom.

generalen Låt oss hoppas det.

storfursten Ni ställer er inte vidare sympatiska till honom. Ändå har han kanske räddat allas våra liv.

generalen Det återstår att se.

storfursten Ingen défaitism, om jag får be!

generalen Jag är aldrig défaitistisk, bara realistisk.

storfursten Har ingen något annat att säga?

bonden Jag vill bara mena, att han luktade mera tartar än ryss.
prästen Jag instämmer med föregående talare. Han luktade mera hedning än kristen.
storfursten Så ni är då experter på hur folks inre luktar?
bonden Alla människor är inte utan instinkt.
storfursten Så vad känner ni vittring av? Varg i fårakläder?
majoren Det är inte så konstigt. I dessa tider myllrar ju hela landet och särskilt Sibirien av förrädare. Naturligtvis måste då även den hederligaste ge anledning till den största misstänksamhet.
generalen Det var mest stanken som störde oss. Vem vänder sig inte emot en som luktar?
storfursten Nåväl, mina herrar, rådet är avslutat.

Scen 2. En flotte.

Mångas frusna människor ombord, däribland Blount och Jolivet.

Jolivet (gnuggar händerna) Det är kallt i Sibirien.
Blount Det behöver du inte påminna mig om. Inte ens min fördömda pipa vill brinna i Sibirien. Vad är det för ett ställe vi har kommit till egentligen?
Jolivet Ja, inte är det någon lyxkryssare precis. De har ju inte ens toalett ombord.
Blount Här i Sibirien behövs inga toaletter, för alla svälter tills de fryser ihjäl.
Jolivet De kunde åtminstone koka kaffe åt oss.
Blount Vad vill du mera ha? En säng med rena lakan? Var glad för att du slipper simma. (*knackar sin pipa*)
Jolivet Du har åtminstone din tobak.
Blount Ja, om den bara ville brinna. (*gör ett nytt försök. Det lyckas.*)
en granne Ursäkta mig, men det är förbjudet att göra eld ombord.
Blount Menar du att vi kan brinna upp eller värma ihjäl oss?
en granne Nej, men tartarerna kan se elden från stranden, och då kan vi få eld på oss.
Jolivet Du får släcka pipan, kollega. Säkerhetsbestämmelser.
Blount Ja, sådant har de då tydligen ombord även på en räddningsflotte som inte hålls ihop! Och kommer vi till en öde ö står det väl 'Förbjudet att beträda gräsmattan'!
flera röster Hysch! Inte så högt!
Jolivet Du stör grannarna, kollega.
Blount Tacka fan för det!
Nadia (kommer fram till dem, har inte syntts förut) Vi hörde era röster.
Jolivet Flickan!
Blount Nadia! Är ni med ombord?
Nadia Min bror vill gärna tala med er.
Jolivet Men hur har ni kommit så här långt?
Nadia På samma sätt som ni – genom alla spärrar.
Jolivet Ni måste ha mycket att berätta.
Nadia Ni också. Men kom nu!
(Nadia för dem tvärs över flotten bland frysannde huttrande flyktingar, som pressar sig samman, till Mikael.)
Blount Mikael Strogoff! Att vi skulle få se er levande igen!
Mikael Hysch! Vi är snart framme i Irkutsk.
Blount Men hur har ni kunnat passera alla tartarernas linjer?
Nadia Vi åkte fast flera gånger.

Mikael Vi fick hjälp av en körkarl Nikolaj Pigasoff en stor del av vägen.
 Nadia Han skulle till Krasnojarsk, men den staden var evakuerad, så vi måste fortsätta.
 Blount Ja, vi kom också där igenom. Där fanns inte ens tobak. En dödare stad har jag aldrig sett.
 Nadia Sedan åkte vi fast för tartarerna igen. De drev ohyggligt med Mikael och gav honom en blind häst att rida på.
 Mikael Sedan försökte de antasta Nadia, men då ingrep Nikolaj och sköt den skyldige.
 Blount Han måste ha blivit förbannad.
 Nadia Och för det så mördade de Nikolaj.
 Jolivet Men ni klarade er.
 Mikael Ja, så här långt.
 Jolivet (till Mikael) Så ni tänker ändå bege er till Irkutsk, fastän de berövat er synen och tagit tsarens brev ifrån er.
 Mikael Jag måste komma dit före Ivan Ogareff. Det är storfurstens enda chans.
 Blount Och har ni med er blindhet och utan brev någon chans mot Ivan Ogareff?
 (tystnad)
 Eller är det bara envishet?
 Mikael Låt oss säga så här, att jag har plikter att sköta, och jag känner min plikt.
 Blount I så fall kan ingenting hindra er.
 (Skottlossning utbryter. Panik ombord.)
 Jolivet Utom tartarerna.
 Mikael Vi kan inte stanna här, Nadia. De har fått syn på flotten.
 Nadia Vi blir alla massakrerade!
 Blount Vi kan kanske fly över isen.
 Mikael Vi måste fly över isen, Nadia. Det är vår enda möjlighet.
 Nadia Ta min hand, bror. Må vi hellre bli offer för isen än för tartarerna.
 Jolivet Lycka till, ungdomar! (Nadia och Mikael försvinner bakom flotten.)
 Blount Och vi då?
 Jolivet Vilket föredrar du? En kula i pannan, halshuggning eller krossade bland isen, dränkta och djupfrysta?
 Blount (sätter pipan i munnen) De där tartarerna börjar gå mig på nerverna. Kom!
 (De lämnar flotten. Paniken, kaoset och skottlossningen fortsätter in i blackout.)

Akt V scen 1. Irkutsk.

Ogareff (i nya fina kläder, ordentligt i smöret) Min komplimang för era befästningsverk, Vasilij Fjodorovitj.
 Vasilij Tack, kapten Strogoff. Det är en ära för mig att visa er omkring.
 Ogareff Vad har vi ännu inte sett?
 Vasilij Jag tror vi har sett allt. Men Stora Porten är nog det viktigaste. Den måste bevakas natt och dag, för om någon släpper in tartarer genom den har de nyckeln till hela staden.
 Ogareff Jag förstår. Men hur var det nu igen med er dotter, käre Vasilij Fjodorovitj?
 Vasilij Jo, det är mycket besynnerligt, och jag är mycket oroad. Det är sällsamt att ni inte råkat henne på vägen, kapten Strogoff. Hon lämnade Moskva samtidigt som ni, och hon borde i stort sett ha gjort samma resa som ni....

Ogareff Menar ni att hon kunde ha inlett sin resa till Sibirien strax innan påbudet kom att ingen ryss av säkerhetsskäl mera fick resa till Sibirien?

Vasilij Det är just det som jag fruktar.

Ogareff Vad hette hon, sa ni?

Vasilij Nadia. En präktig ung tös i sin största blomning.

Ogareff Och hon bekräftade att hon skulle komma resande till er från Riga efter sin moders död?

Vasilij Ja, hon ville trösta mig efter min hustru.

Ogareff I så fall, bäste Vasilij, är ert enda hopp att hon kan ha hejdat sin resa i tid, ty om hon en gång reste in till Sibirien efter tartarinvasionen kan hon endast ha blivit dessa brutala barbarers fånge, och i så fall kan man bara gissa sig till vad de kan ha gjort med henne....

Vasilij Vad är det ni säger, kapten Strogoff! Ni sliter ju mitt hjärta i tu!

Ogareff Jag är bara realistisk.

Vasilij Gud ska veta att vi är tacksamma för att ni har sluppit igenom linjerna så att ni kunnat varna oss, men samtidigt är era så kallade realistiska nyheter allt annat än uppbyggliga....

Ogareff Se, här har vi storfursten.

Storfursten Jag ser att ni är i goda händer, kapten Strogoff. Vasilij här har väl visat er alla försvarsverken?

Ogareff Ja, jag kan dem nu utan och innan.

Storfursten Det gläder mig. Men är det sant som ni säger, att Feofar Khans armé uppgår till 400,000 man?

Ogareff Ja, efter slaget vid Krasnojarsk är det faktiskt så.

Storfursten Och har då slaget vid Krasnojarsk verkligen ägt rum? Jag har inte fått några andra rapporter om det.

Ogareff Ja. Hela den sibiriska ryska armén besegrades där i grunden trots sin stora tapperhet. Inte en man kom undan med livet. De stred till sista man och dog med stövlarna på.

Storfursten Detta är inget mindre än en militär katastrof. Det skulle innebära att hela den sibiriska ryska armén är tillintetgjord. Det har jag svårt för att acceptera.

Ogareff Naturligtvis är det svårsmälta fakta, men alla fakta är alltid svårsmälta.

Storfursten Hur som helst så ger inte vi här i Irkutsk upp så lätt. Vi ämnar slåss och då till sista man även om vi inte har någon chans. Hur ser det ut, Vasilij?

Vasilij Jag fick just veta genom kapten Strogoff här att min dotter Nadia knappast kunnat ta sig levande genom Sibirien.

Storfursten Ja men det är ju förkrossande nyheter.

Vasilij Det är just vad det är. *(brister i gråt)*

Storfursten *(omfamnar och tröstar honom)* Jag är ledsen, Vasilij.

Ogareff Fakta är fakta.

Storfursten Vi kan inte tala om hur tacksamma vi är över att ni är här, kapten Strogoff. Ni är vår enda livskontakt med Ryssland, och endast genom er har vi kunnat skönja någon gnutta hopp. Utan er vore vi förlorade.

Ogareff *(avsides)* Det är ni desto mer genom mig.

Storfursten Endast tack vare er vet vi att tsaren min broder alltjämt tänker på oss.

Vasilij *(överbäddad av rörelse, faller på knä för Ogareff)* Tack, kapten Strogoff! *(kysser hans knän och gråter)*

Ogareff Det är bra, Vasilij Fjodorovitj. Vi gör alla så gott vi kan.

Storfursten Kom, Vasilij. Ni behöver något tröstande.
(går bort med Vasilij)

Ogareff (*visslar*) Psst! Sangarre! Är du där?

Sangarre (*dyker upp från bakom en mur*) Alltid nära er, överste Ogareff.

Ogareff I natt skall det ske. Be Feofar Khan hålla utkik efter signalen. Det är Stora Porten det gäller. Jag ska öppna den åt er. Sedan har vi hela staden, och storfursten är redan i mitt våld.

Sangarre Allt skall bli som ni säger, överste Ogareff. Stora Porten var det.

Ogareff Stora Porten. Klockan två efter midnatt.

Sangarre Klockan två efter midnatt. Tillhör jag er sedan?

Ogareff För alltid och i evighet, ljuva Sangarre.

Sangarre Tack, kamrat Ogareff. (*försvinner*)

Ogareff (*ensam*) Nu börjar livet. Hela Sibirien blir mitt, och hela världen skall frukta mig samtidigt som islam blir en världsmakt igen genom Feofar Khan. Världen är i stöpsleven, och det är jag som håller i den och bestämmer vad nyårslyckan skall bli.

(*Jolivet och Blount uppträder avsides, ser Ogareff.*)

Jolivet Har vi inte sett den där ryske officeren förut?

Blount Jo, han verkar bekant på något sätt.

Jolivet Men vi har inte sett honom så uppsnosad förut.

Blount Herre du min skapare om det inte är den där ärkeknölen.... (*Jolivet sätter handen för munnen på honom*)

Jolivet Precis min tanke. Men vi måste vara försiktiga. Han har inte märkt oss.

Blount Det här måste vi gripa oss an med.

Jolivet Tänk om vi kan rädda staden med vår upptäckt! Då fick vi ett ordentligt reportage!

Blount Äntligen kan vi göra en insats i kriget!

Jolivet Om bara den där blinde kuriren var här, så vi kunde ge honom den upprättelse han förtjänar sedan.

Blount Känner jag honom rätt ligger han redan före oss.

Jolivet Känner du det på dig?

Blount Nej, det har min pipa berättat för mig. (*tänder den*) Kom!

(*de går*)

Scen 2. Som akt IV scen 1.

officeren (inträder) Mikael Strogoff är inte på sitt rum.

Storfursten Har ni varit inne hos honom?

officeren Hans dörr är låst, och han svarar inte när vi knackar. Han måste ha gått ut.

Storfursten Vi kan inte vänta på honom. Vi får klara försvaret utan honom.

(*Vasilij inträder.*)

Välkommen, Vasilij Fjodorovitj! Är läget under kontroll?

Vasilij Det kan finnas förrädare i staden. Jag har beordrat dubbel vakt vid Stora Porten, då den är strategiskt viktigast av alla ingångar till staden.

Storfursten Bra! Kom med! Vi måste inspektera försvarsverken. Jag tror inte på det här anfallet i väster. Jag tror det är ett skenanfall.

Vasilij Det tror jag också.

Storfursten Då tänker vi lika, och vi kan ha rätt. Kom! (*alla ut med någon skyndsamhet*)

Ogareff (*kikar in efter en kort stund*) Ingen här. Bra! Då kan jag ge mina signaler från fönstret. (*går till fönstret, tar ett ljus och signalerar*)

(*En dörr öppnas. En kvinna inträder. Man ser bara silhuetten.*)

Ogareff Sangarre! Vad gör du här?
 Nadia (förfärad) Ivan Ogareff! (Hon har kommit in i ljuset. Nu ser man att det är Nadia.)
 Ogareff Fel! Vilken osalig ande har fört fel fruntimmer hit?
 Mikael (inträder efter Nadia) Känner du igen mig, Ivan Ogareff?
 Ogareff Den blinde kuriren! Leder du en blind in i döden, din flickstackare? Ni har ingen chans! Ni är båda döda! (drar sitt svärd) Det är min plikt att försvara storfurstens palats mot inträngande marodörer!
 Mikael Jag är inte försvarslös denna gång, Ivan Ogareff. (drar sin jaktkniv)
 Ogareff (hånande) Drar du blankt mot en beväpnad officer, din blinde däre?
 Mikael Ja, det gör jag, din förrädare.
 Ogareff Skyll dig själv då, din stackars idiot.
 (Han gör ett utfall med sabeln. Mikael parerar blixtnabbt med kniven.)
 Ogareff (förfärad) Han kan se! Han kan se!
 Mikael (avancerar) Ja, din usle förrädare, jag kan se, jag har alltid kunnat se, och vet du varför du misslyckades med att blända mig? Därför att det sista jag såg var min mor, varför mina ögon fylldes av tårar! Mina tårar gjorde din bländning värdelös! Vanliga tårar räddade mina ögon! Har du någonsin gråtit, Ivan Ogareff? Knappast, ty du vet inte vad känslor av ömhet är. Du känner bara passionens blinda hat och avundsjuka och grymhetens vällust, ditt misslyckade missfoster! Dina ärr i pannan glöder där jag satte dit dem! De skriker inför hela världen om ditt livs stora fiasko, din fullständigt förfelade grymhet! Du är värdelös, Ivan Ogareff, ty du kan inte älska! Du kan bara avundas och hata. Du är en ödla, en reptil, en värdelös nolla, ty du har aldrig kunnat göra något konstruktivt! Du kunde inte ens blända mig fastän jag var bakbunden och helt i ditt våld! Du har misslyckats, Ivan Ogareff! Gråt, innan det är för sent, om du trots allt har en själ att rädda! Du anar inte hur gott det gör att få gråta, Ivan Ogareff! Men du kan inte gråta, ty du har förnekat ditt liv med att svika din heder!
 (Han har drivit Ogareff mot väggen och skär nu upp honom. Ogareff dör.)
 En förrädare mindre.
 Storfursten (inträder plötsligt med sällskap) Vad pågår här?
 Mikael Jag har just expedierat en förrädare, Ers Höghet.
 Storfursten (rusar in, undersöker liket) Mikael Strogoff! Ni har dödat honom! Grip honom!
 Mikael (lugnt) Nej, Ers Höghet. Mannen som ligger där är förrädaren Ivan Ogareff.
 Storfursten (håpen) Och vem är då ni?
 Mikael Mikael Strogoff. Jag har aldrig varit någon annan.
 Vasilij (upptäcker Nadia) Min dotter! (omfamnar henne)
 Nadia Far! Äntligen!
 Vasilij Hur kom du in hit?
 Nadia Jag följde Mikael Strogoff hit. Jag kan betyga att det verkligen är han.
 (springer från fadersfamnen till Mikael) Mikael! Du kan se!
 Mikael (ömt) Det är över nu, syster. Utan din hjälp hade det aldrig gått.
 Storfursten Ni har säkert mycket att berätta.
 Mikael (utan att släppa Nadia) Hur går kriget?
 Storfursten Tartarerna ger sig av nu. De trodde någon förrädare skulle släppa in dem genom Stora Porten. Nu vet vi vem förrädaren var.
 (Blount och Jolivet störtar in. De fattar genast allt.)
 Blount För sent som vanligt, Jolivet.
 Jolivet Strogoff! Seende! Och Ogareff! Död!
 Storfursten Vad är det här för spelevinkar? Vänner till er?

Mikael Helt oförargliga reportrar från utlandet, Ers Höghet. Ge dem ensamrätt på dramats upplösning, så blir de glada.

Blount Hur i all sin dar klarade ni den här biffen, Stroganoff?

Mikael Det är en lång historia, min käre vän. Låt oss alla gå ut och få oss något till livs, så skall jag försöka få er att fatta hur allting hänger ihop. Risken är bara att ingen av era läsare kommer att tro er.

Jolivet Vi tar den risken.

Storfursten Kom då, mina barn! Låt mig få bjuda!

(leende mot Nadia och Mikael) Tydligen har vi något att fira.

(Alla går glada ut, Nadia mellan Mikael och Vasilij. Storfursten går sist och stänger dörren efter dem.)

Storfursten (till publiken, godmodigt) Nu börjar det! *(stänger dörren.)*

Ridå.